

Malalties infeccioses respiratòries agudes (grip) a Barcelona. Informe de conclusió de la temporada gripal 2016-17.

Roser González, Anna de Andrés, Pilar Gorrindo, Pere Simón, Cristina Rius.

Barcelona, setembre de 2017

La setmana 40 del 2016 (del 3 al 9 d'octubre) es va posar en marxa el Pla d'Informació de les infeccions respiratòries agudes a Catalunya (PIDIRAC), que ha estat en funcionament durant el període d'activitat estacional de la malaltia (fins a la setmana 20 de l'any 2017).

Té per objectius estudiar el comportament del virus gripal i d'altres virus respiratoris, detectar precoçment l'inici de l'epidèmia i caracteritzar els virus circulants, així com donar una resposta informativa adequada. A més, a partir de la temporada 2011-12 es va incorporar la vigilància dels casos greus hospitalitzats que té per objectiu l'obtenció de l'activitat gripal d'aquells virus que provoquen l'hospitalització del pacient.

Aquest informe es realitza en base a dades relatives a la ciutat: els enterraments i la informació obtinguda a partir del PIDIRAC relatiu al conjunt de Catalunya en el què participen vuit centres d'atenció primària i dos hospitals (Hospital Clínic i Hospital Vall d'Hebron) de la ciutat com a centres sentinella dels casos greus.

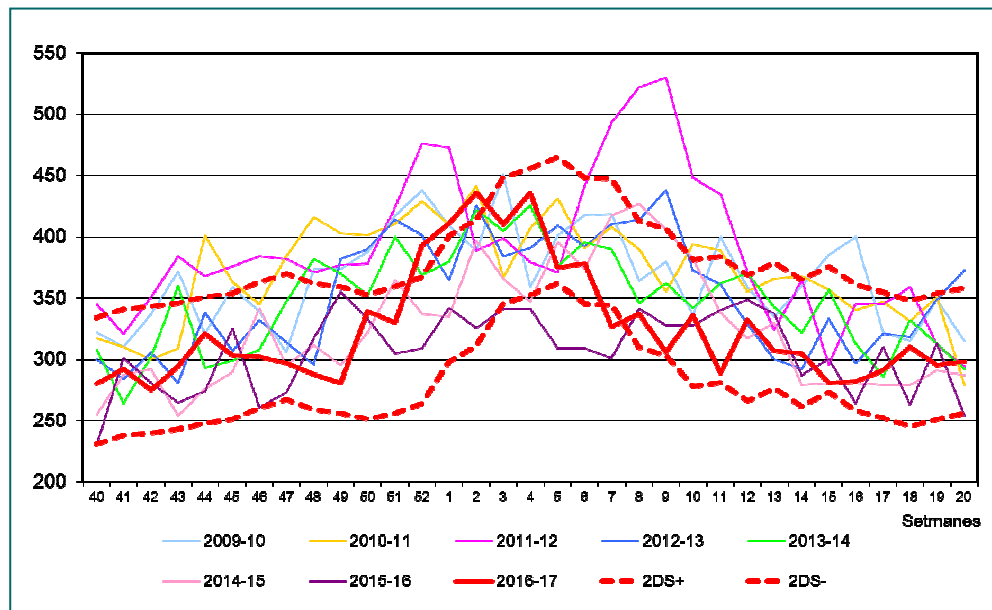
En temporades anteriors s'inclouïa també la informació dels casos de grip declarats a Barcelona pel sistema de Malalties de Declaració Obligatòria (MDO). Aquestes notificacions es feien de forma numèrica (no individualitzada). A partir del Decret 203/2015, de 15 de setembre de 2015, es va modificar la notificació de malalties, i la grip va deixar de ser una MDO numèrica. Per tant, aquesta temporada no es presenta aquesta dada atès que no seria fiable.

Dades específiques de la ciutat

En aquest sistema de vigilància epidemiològica de la grip, s'utilitza el nombre d'enterraments com a indicador indirecte i predictor, ja que uns dies abans de detectar-se l'epidèmia de grip, el nombre de defuncions augmenta degut a altres processos virals, que afecten sobre tot a les persones grans. (fig.1).

Durant la temporada gripal 2016-17, el nombre màxim d'enterraments s'ha assolit a les setmanes 2-4/2017 (9-29 de gener). Durant les setmanes 52/2016 a 2/2017 el nombre d'enterraments ha estat lleugerament per sobre dels límits esperats

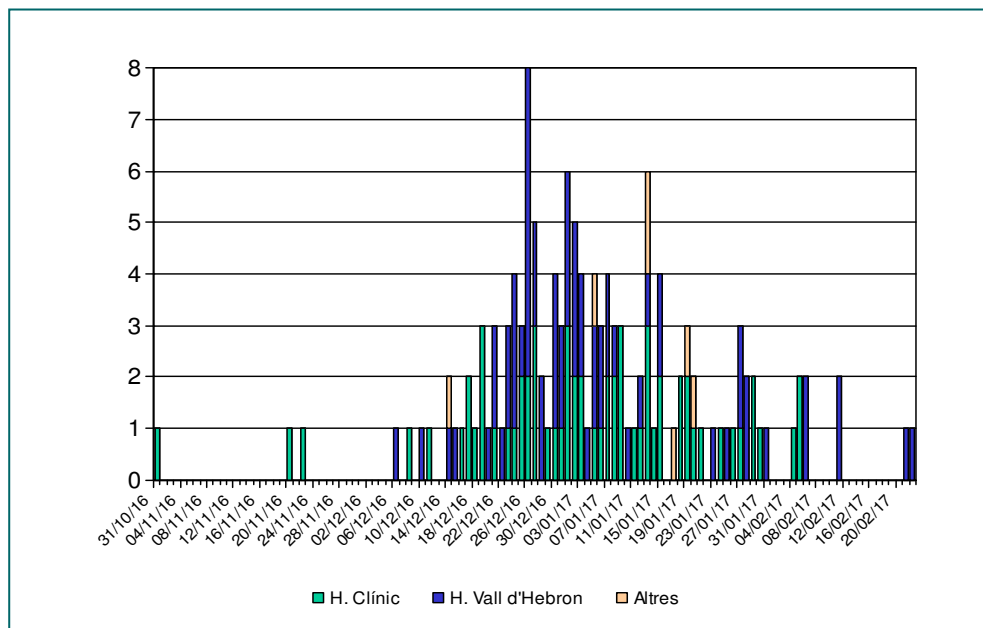
Figura 1. Enterraments a Barcelona. Setmanes 40 a 20 dels anys 2008-17.

Vigilància sentinella dels casos de grip greu

Durant la temporada gripal 2016-17 han estat notificats 134 casos greus hospitalitzats i confirmats de grip en els hospitals monitoritzats a Catalunya i que corresponien a residents a la ciutat de Barcelona (fig.2).

Figura 2. Distribució d casos de grip greu segons inici de símptomes. Temporada 2016-2017

Entre aquests casos hi ha hagut 59 homes (44%) i 75 dones (56%). Els afectats tenen entre 3 i 98 anys (mediana de 79 anys, rang interquartílic de 68-79 anys).

Les notificacions provenen de l'Hospital Clínic (64 casos, 47,8%), de l'Hospital Vall d'Hebron (63 casos, 47%), i d'altres hospitals sentinelles de fora de la ciutat (Hospital de Sabadell: 2 casos, 1,5%; Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona: 2 casos, 1,5%; Hospital de Sant Joan de Déu d'Esplugues de Llobregat: 1 cas, 0,7%; Hospital de Mataró: 1 cas, 0,7%; Hospital de Terrassa: 1 cas, 0,7%).

Entre els casos notificats, 109 (81,3%) presentaven algun factor de risc. Els factors de risc més prevalents han estat la malaltia cardiovascular crònica (54 pacients, 40,3%), la malaltia pulmonar obstructiva crònica (34 pacients, 25,4%), i la diabetis (32 pacients, 23,9%).

Pel que fa a la clínica, 99 dels casos (73,9%) van presentar pneumònia, 46 (34,3%) van presentar coinfecció amb un altre microorganisme, 38 (28,3%) van presentar síndrome de destret respiratori agut, i 16 (11,9%) fallida multiorgànica.

La gran majoria dels casos (122, 91%) van rebre tractament antiretroviral, tots ells amb oseltamivir. En 14 (10,4%) dels casos va ser necessari l'ingrés a UCI. Es van donar 32 defuncions (23,9%).

Dades del conjunt de Catalunya (Informes setmanals del PIDIRAC)

Des de l'inici de la temporada s'han analitzat 760 mostres procedents dels metges sentinella. D'aquestes, 470 (61,8%) han resultat positives a virus respiratoris; i d'aquestes 470, 245 (52,1%) corresponen a virus de la grip : 217 virus de la grip tipus A H3,15 virus grip A no subtipables, 7 virus grip A pendent de subtipus, 5 virus grip B, i 1 virus grip C. Per edats, els virus de la grip aïllats s'han donat en un 53% en nens menors de 15 anys i en un 7% en persones més de 64 anys, amb una edat promig de 25,3 anys (desviació estàndard 23,1) i una mediana de 13 anys (rang 0-86 anys). El 10% de casos havien estat vacunats.

La temporada gripal 2016-2017 ha presentat un inici primerenc, a diferència de la temporada prèvia, amb un pic de màxima activitat gripal a principis de gener 2017 (setmana 1-2). La taxa d'incidència acumulada global ha estat de 64,79 casos per 100.000 habitants, inferior a la temporada anterior (97,2 casos per 100.000 habitants). La duració de l'onada epidèmica ha estat més curta que la temporada anterior, 8 setmanes, amb una incidència màxima de 337,3/ 100.00 habitants (a la temporada 2015-2016 va ser de 10 setmanes amb una taxa màxima d'incidència de 355,8/100.00 habitants).

Pel que fa als casos de grip greu hospitalitzats a Catalunya, s'han notificat 601 casos (taxa d'incidència de 8,4 casos per 100.000 habitants) en els 14 hospitals sentinella participants.

Fora de la temporada gripal, el full informatiu PIDIRAC s'ha emès amb periodicitat mensual i en un format més reduït amb informació virològica disponible, fins a recuperar el seu format a partir de la setmana 40 de 2017 (2 al 9 d'octubre de 2017).

Valoració de la situació espanyola i europea

A nivell estatal, l'activitat gripal a la temporada 2016-2017 s'ha iniciat a la setmana 50/2016, amb més antelació que en temporades anteriors. S'ha assolit un pic d'activitat a la setmana 3/2017, també primerenca respecte a les temporades passades. La intensitat de l'activitat ha estat moderada i la durada de l'onada ha estat de 9 setmanes. Durant gairebé tota la temporada el virus predominant ha estat l'A(H3N2). Els nens de 0-4 anys han presentat les taxes d'incidència acumulada més elevades, tot i que han estat menors que en temporades anteriors, i en canvi en el grup d'edat més gran de 64 anys les taxes d'incidència acumulades han estat més elevades que en temporades anteriors. S'han analitzat 4.478 mostres provinents de centres sentinella, dels quals 2.140 (47,8%) van ser positives a virus gripals. D'aquests, el 98,6% han estat virus A, 1,2% B i 0,2% C. Entre els virus A subtipats, més del 99% han estat tipus A(H3N2). S'han notificat 2.847 casos greus hospitalitzats en 17 Comunitats Autònomes.

A Europa, l'activitat gripal també s'ha iniciat de forma primerenca (setmana 46/2016) i ha presentat un pic entre les setmanes 52/2016 i 4/2017, i a partir de la setmana 11/2017 s'ha començat a observar un descens de l'activitat gripal a la majoria de països europeus. El virus predominant ha estat l'A(H3N2).